
Haiene

REDAKSJONELL KOMMENTAR

ØYVIND STOPLE SIVERTSEN

oyvind.stople.sivertsen@legeforeningen.no

Øyvind Stople Sivertsen er allmennlege i spesialisering og medisinsk redaktør i Tidsskriftet.

Forfatter har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Fastlegene skal svare på en evaluering om fastlegeordningen. Men noen virker å ha glemt at også leger pleier å få betalt for arbeidet de gjør. Resultatet kan bli skjevhet i svarene.

Foto: Sturlason

Onsdag 5. desember 2018, på Fastlegedagen, ble fastlegeordningen «belyst og diskutert» under Fastlegekonferansen i Helsedirektoratets nye glansbygg på Storo i Oslo (1). Konferansen ga kurspoeng i spesialiseringen i allmennmedisin, slik at legene skulle få god uttelling for å være til stede og høre på. Samtidig, på et fastlegekontor, åpnet en fastlege et brev.

Det var fra EY (tidligere Ernst & Young), konsulentselskapet som skal evaluere fastlegeordningen på oppdrag fra Helsedirektoratet (2). Rapporten skal være klar høsten 2019 og kommer til å legge viktige føringer for hvilke tiltak som skal komme. Det er derfor EY den siste tiden har sendt brev til utvalgte kommuner over hele landet.

Konsulentene inviterer seg selv på legetime på kontoret. De ber legen sette av en klokke time for å delta i intervjuet. Det kreves ingen forberedelse, men det varsles at spørsmålene kommer til å omhandle blant annet kvalitet i tjenesten, kommunens rolle og hvordan de forvalter sørge for-ansvaret, samt fastlegenes vurdering av samarbeidet med andre tjenester. Honorar? Det er ikke aktuelt.

Vår lege har to alternativer: Enten rydde timeboken og svare på den viktige evalueringen. 3–4 pasienter får timen avlyst eller flyttet. Legen må enten jobbe overtid akkurat denne dagen eller godta et inntektstap. Da får pasientene enda lengre ventetid. Det andre alternativet er å si nei.

Tilbake til Storo. Tre direktører og en statssekretær har kommet med sine innlegg. Så følger et knippe sjefer og ledere, før nye direktører skal snakke. Det er håndholdt lunsj og gode manerer.

I Jens Bjørneboes roman *Haiene* fra 1974 skildres livet om bord på barken «Neptun» på reise fra Manila til Marseille (3). Mens stemningen om bord ble stadig giftigere, ble det tydelig at offiserene holdt seg på én del av båten, mens mannskapet holdt til på en annen. Det endte med opptøyer mellom partene, til fordel for de blodtørstige haiene som sirklet rundt båten.

Har distansen mellom mannskapet og offiserene i norsk helsevesen noen gang vært større? Har forståelsen for fastlegenes hverdag noen gang vært lavere hos de som bestemmer enn hva den er nå?

Myten om fastlegen er at hun helst vil holde seg på kontoret. Det blir sagt at for hvert minutt fastlegen gjør andre ting, tikker taksameteret gal vei. Myten om fastlegen er også at hun tjener mye penger.

De siste årene er imidlertid erfaringen at stadig flere oppgaver kommer til, og stadig flere oppgaver forventes å løses uten honorar direkte knyttet til denne jobben. Det er blant annet derfor det ulmer i Fastlege-Norge (4).

I de fleste av livets situasjoner er det trøttende å høre på godt betalte voksne mennesker snakke om hvor mye de kunne tjent om de hadde fått enda bedre betalt. Fastlegene virker iblant å være noe haier etter penger.

Derfor var min ryggmargsrefleks da jeg hørte om dette, at man ikke burde gi honorar. Det får være grenser for hva man skal kapitalisere på. Men saken har flere fasetter enn de som umiddelbart er synlige.

I EY-saken er nok fastlegegruppen ganske delt. Der den ene delen mener det er viktig å synliggjøre at dette må honoreres, føler andre at dette er en dugnad som bare må tas. Dermed er det nok ikke til å unngå at det blir seleksjonsskjevhet (bias) i fastlegeundersøkelsen. Antagelig vil majoriteten av respondentene være de mest pliktoppfyllende, samt de med minst å gjøre i sin arbeidshverdag. De som opplever størst arbeidsbelastning vil være mindre tilbøyelige til å svare.

Det er ganske symptomatisk for hele fastlegedebatten at evalueringen muligens ikke kommer til å få legitimitet fordi Helsedirektoratet ikke har tenkt på at fastlegene forventer honorar. Man må huske at staten har valgt en ordning der det som hovedregel er slik at de aller fleste legene driver firma (5). Da er det ikke fristende å gjøre mange ting uten å få betalt.

Saken viser kanskje mest av alt at bestilleren av fastlegeundersøkelsen mangler forståelse for fastlegenes situasjon. Det er urovekkende.

LITTERATUR

1. Fastlegekonferansen 2018. Helsedirektoratet.
<https://helsedirektoratet.no/konferanser/fastlegekonferansen-2018-fastlegeordning-for-fremtiden> (10.12.2018).
2. Nilsen L. Nå er det bestemt hvem som skal evaluere fastlegeordningen. Dagens Medisin 18.10.2018.

<https://www.dagensmedisin.no/artikler/2018/10/18/na-er-det-bestemt-hvem-som-skal-evaluere-fastlegeordningen/> (10.12.2018).

3. Bjørneboe J. Haiene. Oslo: Gyldendal, 1974.

4. Håndbok om fastlegeordningen. Beslutningsstøtte til dugnaden for en ordning i krise. Trønderopprøret, 2018. http://www.flo20.no/wp-content/uploads/2018/06/Ha%CC%8Andboka_andreopplag-6.pdf (10.12.2018).

5. Styringsdata for fastlegeordningen 4. kvartal 2017. Oslo: Helsedirektoratet, 2018.

<https://helsedirektoratet.no/Documents/Statistikk%20og%20analyse/Fastlegestatistikk/Fastlegestatistikk%202017/hovedtallsrapport%20fastlegeordning en%202017.pdf> (10.12.2018).

Publisert: 12. desember 2018. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.18.0955

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 14. februar 2026.